

بررسی تاریخچه شکل‌گیری آیین شبیه‌خوانی با توجه به سفرنامه‌های گردشگران خارجی (صفویه - افشاریه - زندیه)

نویسنده: محسن آقاحسنی^۱

۱ دانشجوی دکتری تاریخ اسلام، کارشناس مسئول امور دانشجویی دانشگاه فرهنگیان، پردیس آیت‌الله طالقانی، قم، ایران
Email: moh_aghahasany@yahoo.com

چکیده

هنر شبیه‌خوانی آیینی ایرانی - شیعی است که نگاهی نمایش گونه به واقعه کربلا و شهادت امام حسین و یاران باوفایش دارد. از زمان وقوع حادثه روز عاشورا تا گزارش اولین نمایش شبیه‌خوانی به شکل امروزی در سال ۱۷۸۷ میلادی توسط فرانکلین^۱ حدود ۱۱ قرن می‌گذرد. در خصوص شکل‌گیری این آیین دو فرضیه مهم وجود دارد؛ اول اینکه؛ برهم‌کنش عوامل مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در طول این ۱۱ قرن، منجر به ثبت این‌گونه نمایشی شده و درواقع تکامل آن سیر تدریجی داشته است و دوم اینکه؛ در یک دوره خاص مثلاً صفویه یا زندیه و با توجه به شرایط سیاسی و اجتماعی موجود، شاهد اجرای این آیین سنتی بوده‌ایم. بررسی گزارش‌های موجود در سفرنامه‌های گردشگران و سفیران خارجی در مورد چگونگی برگزاری آیین‌های سوگواری و عزاداری، به‌منظور اثبات فرضیه اول موضوعی است که در این مقاله به آن پرداخته خواهد شد. بدین منظور بررسی مقالات، کتاب‌ها و سفرنامه‌های دوره‌های مدنظر و تطبیق آن‌ها با نظرات کارشناسان به روش تحلیلی - توصیفی، صورت پذیرفته است. به امید آنکه موردتوجه پژوهشگران، محققان و علاقه‌مندان این موضوع قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: شبیه‌خوانی، تاریخچه شکل‌گیری، سفرنامه خارجیان، واقعه کربلا

^۱ William Franklin